

EIDE FJORDBRUK AS AVD EIKELANDSOSEN
Støavegen 98
5640 EIKELANDSOSEN

Deres ref:
Vår ref: 2021/121026
Dato: 5. oktober 2021
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

EIDE FJORDBRUK AS - LOKALITET 19655 OSPENESET - MATTILSYNET GIR GODKJENNING TIL BRUK AV ECOMERD

Mattilsynet viser til søknad om delvis endring av merdtype på lokalitet Ospeneset. Søknaden er oversendt fra Vestland Fylkeskommune 10. juni 2021. Den 18. juni 2021 sendte Mattilsynet ut foreløpig svar, der vi grunnet stor saksmengde opplyste om at tidligst forventede svar på søknaden ville være aktuelt i løpet av september 2021.

Eide Fjordbruk AS (heretter: Eide) søkte opprinnelig om å produsere fisk frem til slaktemerd i semi-lukket merd (Ecomerden). 24. august 2021 endret de søknaden til å kun gjelde fisk opptil 1 kg i den aktuelle merdtypen. Søker har videre informert i e-post 14. september 2021 at det bare er aktuelt å sette ut fisk i 1 Ecomerd i denne omgang, da med et planlagt utsett på ca 370.000 smolt i merden.

Vedlagt søknaden er:

- søknadsskjema og dokument med beskrivelse av konsept/produksjonsplan
- risikorapport, fiskehelse og fiskevelferd i lukket anlegg
- brukerhåndbok Ecomerden
- produktsertifikat og skisser av merd
- teknisk dokumentasjon (styrkeberegninger m.m)
- beredskapsplan (drift)
- produksjonsresultater for oksygen og temperatur (oktober 2016-mars 2017)

Saken gjelder

- 19655 - OSPENESET, Lokalitetsnummer 19655

Mattilsynet har vurdert de innsendte opplysningene, og har med bakgrunn i dem fattet følgende vedtak:

Vedtak om godkjenning

Mattilsynet, Avdeling Bergen og omland, gir Eide Fjordbruk AS godkjenning til bruk av Ecomerd på lokalitet 19655 Ospeneset. Godkjenningen gjelder for produksjon av fisk med individstørrelse opptil 1 kg.

Vedtaket er fattet med hjemmel i forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv § 5 Krav om godkjenning og § 7 Forhold som vurderes ved godkjenning (jf. § 10 samme forskrift).

Vi har observert:

Eide Fjordbruk AS søker om en delvis endring av merdtype på lokalitet 19655 Ospeneset; et matfiskanlegg i sjø i Alver kommune. Det ble først søkt om å ta i bruk 2 semi-lukkede merder av typen Ecomerd i eksisterende anleggskonfigurasjon. Dette er senere redusert til å gjelde kun 1 Ecomerd i denne omgang (e-post datert 24. august 2021). Det søkes ikke om endring i arealbruk eller lokalitetsbiomasse.

Bakgrunn for ønske om å ta i bruk Ecomerd er å styrke kunnskapsgrunnlaget om semi-lukket merdteknologi i kommersiell skala, samt maksimere tiden fisken oppholder seg i lukket enhet for å redusere risiko for lusepåslag og annen sykdom. Redusert behandlingsfrekvens og redusert sannsynlighet for utvikling av sår / smittsomme sykdommer skal igjen sørge for bedre fiskevelferd på lokaliteten.

Beskrivelse av Ecomerden

Ecomerdens flytende rammeverk består av 12 pontonger, med en total utvendig omkrets på 120 meter. Denne flytekragen holder en tett membran på 30.000 m³ som fylles med sjøvann. 6 pumper tilknyttet inntaksrør sørger for tilførsel av oksygenrikt vann og sirkulasjon internt i merden. Innenfor membranen er det en not som fisken skal stå i, med utløp av vann sentralt i bunnen av merden. Både inntak og utløp er dekket med not som sikring mot predatorer m.m.

Fiskehelse og smitte

Lokalitet 19655 Ospeneset ligger plassert i Austfjorden i Alver kommune. Nærmeste akvakulturanlegg er 34657 Laberget (1,7 km unna), 13699 Leirvika og 10086 Rekeviki (begge 4,2 km unna).

I søknaden henvises det blant annet til sluttrapport fra Akvafuture (tidligere Akvadesign) AS, som i 2018 fikk tildelt 2 utviklingstillatelser for å gjennomføre et prosjekt med semilukkede merder. Ecomerden er en tilsvarende merdtype til det som beskrives i denne rapporten, og i denne søknadsbehandlingen er det derfor relevant å trekke frem følgende punkter fra sluttrapporten:

- anlegget har vist seg driftssikkert og i stand til å opprettholde gode miljøbetingelser for trivsel og vekst av laks med inntil 50 kg biomasse per kubikkmeter vann i merdene. Dette baseres på analyser av oksygenmetning og vurderinger av partikkelforekomst i vannet, og 50 kg/m³ antydes dermed å være grenseverdi for hva som er velferdsmessig forsvarlig for fisken.
- kartlegging av mikrobiell biodiversitet i og utenfor lukkede merder er gjennomført i samarbeid med Veterinærinstituttet og NMBU; innsamling av bakterieisolater og bruk av miljø-DNA viste i NRF-prosjektet KOMPAKT (2017-2020) at den mikrobielle diversiteten i nærheten av lukkede anlegg endret seg markant etter utsett av fisk. Utviklingen i det mikrobielle miljøet tilsvarte det man kan observere ved lokaliteter der det allerede er etablert drift, og det kan også skje en oppkonsentrering av visse smittestoffer.
- utvikling av sår og gjelleinfeksjoner har vist seg å være viktige helseutfordringer ved drift av lukkede merder. Lakselus har blitt observert, men da trolig ført inn med urensset overflatevann fra brønnbåt. Det har ikke vært gjennomført noen form for tiltak mot lakselus på de aktuelle anleggene i prosjektet

(ingen avlusing, rensefisk eller tilsvarende). Produksjon av laks i lukkede merder med inntak av dypvann (20 m dyp) beskrives å gi fullgod beskyttelse mot lus gjennom hele året.

Fiskevelferd

Vannkvalitet:

Sjøvannsinntaket til Ecomerden er på 27 meters dyp, der vannet suges inn via egne inntaksrør og pumpes opp i merden. Med en overhøyde på vannet inne i merden/membranen sammenlignet med vannivået utenfor, blir vannet så presset ut av merden via en partikkelfelle. Vannspredere i forbindelse med vanninntak sørger for sirkulasjon inne i merden.

Ecomerden utstyres med 3 oksygen-/ temperatursensorer. Disse plasseres på 2 ulike dyp inne i merden + 1 utenfor merden som referanse. Det vil være et automatisk styrt oksygenanlegg tilknyttet merden, stilt inn på å holde 90-100 % oksygenmetning til enhver tid. Dersom den automatiske styringen ikke er tilstrekkelig til å opprettholde dette oksygenivået, vil et backup oksygendiffuseranlegg være tilgjengelig for ekstra tilførsel av oksygen. Det vil også være en CO²-sensor og en salinitetssensor i merden for kontinuerlig overvåking av vannmiljøet. Resultater fra alle disse målingene logges automatisk i systemet til Eide Fjordbruk (Clarify).

Utover disse parametrene er det også angitt at virksamheten vil måle pH daglig, i tillegg til at de regelmessig vil overvåke TSS, turbiditet, og amoniakk/TAN (ukentlig). Det er lagt frem grensverdier for lavt oksygen og høyt CO₂, samt føringer for andre alvorlige hendelser, der aktiv reduksjon av tetthet i merden er angitt som mulig tiltak.

Spredning av fôr i en semi-lukket merd med mange individer er angitt å være en aktuell utfordring. Ospeneset vil ha stor kapasitet på fôranslegget mtp. antall fôrspredere per enhet, antall måltid og antall doser per dag. Det vil også være kameraovervåking i merden. Søker har satt 40 kg fisk per kubikk som øvre grense for tetthet i Ecomerden, og viser til at rapporter fra tidligere forsøk har vist at det hovedsakelig er over dette tettheten at utfordringer med fôring blir mest aktuelt.

Strømmålinger:

Søker har ettersendt dokumentasjon på gjennomført risikovurdering av lokale strømforhold vs. tåleevnen til Ecomerden på lokalitet Ospeneset.

Beredskapsplan og internkontrollsystem

Eide Fjordbruk har sendt inn risikovurderinger av forhold som er relevante for fiskehelse og fiskevelferd i Ecomerden og beredskapsplaner som er tilpasset ny merdtype.

Beredskapsplanen identifiserer blant annet 5 kritiske komponenter for optimal funksjonalitet i lukkede merder, samtlige relatert til overvåking eller tilførsel av oksygen og vann. I tillegg til alarmsystem og tilgang på reservekomponenter til alle de kritiske tekniske komponentene angitt i planen, vil søker også ha åpne merder i beredskap til enhver tid.

Ecomerden er angitt å ha en reserve-oppdrift på 230 tonn, og søker estimerer på bakgrunn av dette at 800.000 laks med en snittvekt på 2,9 kg vil kunne dø før vekten når dette nivået. Eide Fjordbruk har et lateralsystem for dødfiskopptak på Ospeneset som er uavhengig av værforholdene. Noten inni membranen vil ellers være godt over vannoverflaten selv om flytekapasiteten til Ecomerden utfordres i den grad at vannet renner over membranduken.

Søker har også lagt frem planer for et oppfølgingsforløp, der de i samarbeid med Universitetet i Bergen og FoMAS Fiskehelse og miljø vil følge opp fiskehelse og -velferd ekstra tett de første produksjonssyklusene. Et av formålene med denne oppfølgingen er å bidra til dokumentasjon for bruk av Ecomerd i kommersiell skala.

Mattilsynet vurderer dette slik:

Etableringsforskriften § 5 stiller krav om at utvidelse av produksjonsomfang og annen vesentlig endring av allerede godkjent akvakulturanlegg skal være godkjent av Mattilsynet. En endring av merdtype til semi-lukket enhet som omsøkt vurderes å utgjøre en vesentlig endring som skal være godkjent av Mattilsynet.

Mattilsynet har utarbeidet retningslinje for saksbehandling av etableringssøknader (Utgave 9, sist endret 15.01.2019) (heretter kalt etableringsretningslinjen).

Vurdering av risiko for spredning av smitte - fiskehelse

Det følger av etableringsforskriftens § 7 første ledd at godkjenning kan gis dersom etableringen av akvakulturanlegget ikke innebærer en uakseptabel risiko for spredning av smitte. Ifølge annet ledd skal avstand vektlegges i vurdering av smittefaren. I etableringsretningslinjen står det følgende (s.18): "*Det skal foretas en konkret vurdering av smittefaren for det omsøkte akvakulturanlegg og dets omliggende miljø, jf. etableringsforskriftens § 7 annet ledd. I vurderingen av smittefaren skal det legges særlig vekt på avstand til vassdrag, annet akvakulturrelatert virksomhet og til grupper av akvakulturanlegg. [..]. Det skal også legges vekt på hvilken art som oppdrettes, driftsform og produksjonsomfang*". Utover dette skal også søkers internkontrollsystem sannsynliggjøre at krav til smittehygienisk og velferdsmessig forsvarlig drift etterleves.

Det er ikke søkt om endring av biomasse eller areal i denne saken, kun en delvis endring av merdtype der søker ønsker å ha en kombinasjon av åpne merder + en semilukket Ecomerd på lokalitet Ospeneset. Forhold relatert til avstandskrav til omkringliggende akvakulturanlegg og akvakulturrelatert virksomhet, viktig transportrute for akvakulturdyr og viktige lakseførende vassdrag antas med dette vurdert i eksisterende vedtak om godkjenning av lokalitet 19655 Ospeneset, og blir dermed ikke gjenstand for ny vurdering i foreliggende sak. Tilsvarende gjelder generelle forhold relatert til strømmålinger og miljø, mens informasjon som er relevant i forhold til Ecomerden spesifikt vil adresseres.

Vurdering av smitterisiko, inkludert lakselus:

Dokumentasjon som er lagt ved/henvist til i søknaden viser til svært positive resultater med tanke på lusesmitte inn og ut av lukket merd som har inntak av vann fra større dyp (20-30 m). Overgangen til en Ecomerd på Ospeneset antas derfor å kunne bidra til et lavere smittepress for lus i området - både med tanke på intern og ekstern smitte ved lokaliteten. Med et vanninntak på 27 meters dyp vil det trolig også være redusert smitterisiko på generelt grunnlag fra omgivelsene, uten at smitte med påfølgende sykdom kan utelukkes fullstendig.

Akvakulturdriftsforskriften § 25, andre ledd, setter krav om at det ikke skal være mer enn 25 kg biomasse/m³ per produksjonseenhet i matfiskanlegg. Lukkede produksjonseenheter, herunder Ecomerd og tilsvarende enheter, er unntatt fra dette kravet. For denne typen enheter henvises det i stedet til første ledd i samme paragraf, som sier følgende: "*Fisketetthet skal være forsvarlig og*

tilpasset vannkvalitet, fiskenes atferdsmessige og fysiologiske behov, helsestatus, driftsform og fôringsteknologi."

Det er søkt om å starte opp med 370.000 fisk i Ecomerden i oktober 2021, og deretter forespeilet en økning opp mot 800.000 stk på sikt - uten at biomassen i merden skal overstige 40 kg/m³. Når tettheten i merden når dette nivået skal fisken gradvis flyttes over i en tilgjengelig åpen merd på samme lokalitet. Opprinnelig ble det søkt om å la noe av fisken stå i Ecomerden frem til slaktetidspunkt, men dette er senere endret til å kun gjelde fisk opp til 1 kg. Dette er også lagt til grunn for vår konklusjon i denne saken, da vi vurderer at produksjon av fisk inntil 1 kg i lukket enhet er en utprøvd metode.

Med en vesentlig økt biomasse og mindre grad av vanngjennomstrømning sammenlignet med åpne merder, vil forholdene i Ecomerden trolig kunne medføre større konsekvenser av eventuelle sykdomsutbrudd. En høyere tetthet av verter vil gi økt spredningspotensiale for smittestoffer internt i merden, og mye er fremdeles ukjent med tanke på oppformeringsevnen til en rekke patogener i lukkede enheter. Uten noen form for behandling av vannet som går ut av merden må det antas at smittestoffer kan spres på tilsvarende måte som fra åpne merder dersom det oppstår sykdom hos fisken. Et økt antall fisk i en enhet vil slik forutsette minst like tett oppfølging som ellers av både ansatte ved anlegget og fiskehelseansvarlig, slik at potensielle sykdommer og velferdsutfordringer kan avdekkes på et tidlig tidspunkt.

Mattilsynet vurderer at en overgang til Ecomerd som omsøkt kan bidra positivt til å redusere smittepress både på lokalitet Ospeneset og i området som en helhet. Det vil være virksomhetens ansvar å se til at mengden fisk i merden kan driftes forsvarlig.

Vurdering av egnethet - fiskevelferd

Vannkvalitet:

God utskifting av vann er viktig for å føre friskt, oksygenrikt vann inn til fisken, og for å fjerne metabolske avfallsstoff og smittestoff fra fisken. Miljømessig optimale forhold for fisken er en av hovedpilarene i forsvarsverket mot oppblomstring og spredning av smittsomme sykdommer, og tilstrekkelig oksygen er trolig den viktigste faktoren for å ha et godt merdmiljø.

Eide Fjordbruk har i søknaden trukket frem flere kritiske punkter for en vellykket drift av Ecomerden, og viser til aktuelle tiltak for å opprettholde et godt levemiljø for fisken. Dette inkluderer alarmsystemer på oksygennivå, pumpestopp og strømbrydd, og tilgang på åpne merder dersom fisken (akutt) må flyttes ut av Ecomerden. Mange av utfordringene som er adressert i søknaden samsvarer også med det Mattilsynet erfaringsmessig opplever er aktuelle risikofaktorer ved produksjon i lukkede enheter, herunder oksygenforhold under fôring, inntak av maneter/patogener og overvåking av relevante parametre i vannet.

Strømforhold:

Strømforholdene generelt er vurdert i tidligere etableringssøknader for lokalitet Ospeneset; historiske rapporter beskriver jevn og god vannutskifting med sterk til svært sterk strøm ned til 15 meters dyp. I en (semi)lukket merd der vannet pumpes aktivt inn fra 27 meters dyp er strømforholdene ved anlegget mindre relevant med tanke på forholdene inni merden. I slike tilfeller er det derfor mer aktuelt å se at virksomheten har risikovurdert forhold rundt pumpehastighet, oksygentilsetning og

justering av strøm inni merden, noe som er dokumentert i denne saken. Søker har også risikovurdert den strukturelle tåleevnen til Ecomerden opp mot lokale strømforhold.

Mattilsynet vurderer at innsendt dokumentasjon på forhold tilknyttet vannkvalitet og produksjonsplaner sannsynliggjør at fiskevelferden kan ivaretas på en god måte i Ecomerd på Ospeneset.

Beredskapsplaner og internkontrollsystem

Vedlagt søknaden er virksomhetens beredskapsplan og risikovurderinger tilpasset drift av Ecomerden. Det er ikke sendt inn oversikt over innhold i internkontrollsystem utover nevnte dokumenter, men dette forutsettes også vurdert i tidligere godkjenning.

Tilsendt beredskapsplan og internkontrollsystem er etter Mattilsynet sin vurdering tilstrekkelig til å sannsynliggjøre at krav til beredskap og smittehygienisk og velferdsmessig forsvarlig drift kan etterleves. Det er likevel under drift at internkontrollen skal vise sin berettigelse. Erfaringer fra driften skal sikre nødvendig læring, og fortløpende bidra til tilpasninger av aktuelle rutiner og prosedyrer.

Naturmangfoldloven

Formålet med naturmangfoldloven er bærekraftig bruk og vern av naturen. Naturen skal gi grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden. Bærekraftig bruk skal også ivaretas gjennom offentlige myndigheters vedtak. Mattilsynet vurderer rutinemessig i hvilken grad eventuelle smittsomme sykdommer og parasitter fra en lokalitet kan representere en fare for det omgivende naturmiljøet, og avveier ulike hensyn jf. lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Mattilsynet vurderer at en godkjenning til å ta i bruk Ecomerden på Ospeneset ikke vil øke smitterisiko eller ha en negativ effekt på naturmangfoldet i området i forhold til dagens status. Med bakgrunn i fremlagt søknad med vedlegg finner vi ikke grunnlag for å avslå søknaden ut fra hensynet til det biologiske mangfoldet, økologisk effekt eller naturmiljøet forøvrig. Vi finner heller ikke grunnlag for å avslå søknaden ut fra føre-var prinsippet jf. naturmangfoldloven § 9.

Konklusjon

Mattilsynet godkjenner med dette Eide Fjordbruk sin søknad om delvis endring av merdtype på lokalitet Ospeneset som omsøkt.

Mattilsynet vil vurdere å trekke godkjenningen tilbake dersom virksomheten ikke overholder vesentlige forhold i vilkårene for godkjenningen eller ikke oppfyller vesentlige krav i regelverket. Mattilsynet skal til enhver tid holdes orientert om hvem som er ansvarlig for virksomheten.

Se regelverk og rettigheter.

Med hilsen

Trine Hellan
seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til:

VESTLAND FYLKESKOMMUNE INNOVASJON OG NÆRINGSUTVIKLING BERGEN, Postboks
7900, 5020 BERGEN
STATSFORVALTAREN I VESTLAND AVD BERGEN, 5020 BERGEN
FISKERIDIREKTORATET, Postboks 185 Sentrum, 5804 BERGEN

Vedlegg:

Regelverk og rettigheter
Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak

Regelverk og rettigheter

Mattilsynet kan føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak

Mattilsynet har hjemmel til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak i matloven § 23 og dyrevelferdsloven § 30.

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen. Dette betyr at du kan kreve å få vite hvilket regelverk som gjelder, hvor du finner regelverket og hvordan dette regelverket skal forstås. Du har også rett til å få vite hvordan saken din behandles og hvilke rettigheter du har i den sammenheng. Men vi kan ikke gi konkrete råd om hvordan du skal oppfylle regelverket. Plikten til å veilede følger av forvaltningsloven § 11.

Du har rett til å se saksdokumentene

Du har også rett til å få innsyn i saksdokumentene. Innsynsretten følger av forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Du har rett til å klage

Du kan klage på enkeltvedtak. Du må begrunne klagen, skrive under og sende den til oss innen tre uker etter at du har mottatt brevet om vedtaket. Reglene om klage står i forvaltningsloven §§ 28-29. Du finner mer informasjon om klageretten i vedlegget; Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak.

Vi har vurdert saken etter dette regelverket

- Lov 19. des. 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven)
- Lov 19. jun. 2009 nr. 97 om dyrevelferd (dyrevelferdsloven)
- FOR 2008-06-17 nr 822: Forskrift 17. jun. 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)
- FOR 2008-06-17 nr 823: Forskrift 17. jun. 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m (forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv)

Avsender	Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak (Forvaltningsloven § 27)	
Mattilsynet Avdeling Bergen og omland Felles postmottak, Postboks 383 2381 Brumunddal		
Mottaker (navn og adresse)	Dato	Klageinstans
EIDE FJORDBRUK AS AVD EIKELANDSOSEN Støavegen 98 5640 EIKELANDSOSEN	5. oktober 2021	Mattilsynet, hovedkontoret

Denne meldingen gir viktige opplysninger hvis du ønsker å klage over vedtak du har fått underretning om.

Klagerett	Du har rett til å klage over vedtaket.
Hvem kan du klage til	Klagen sender du til oss, dvs. avsenderen av dette vedtaket. Hvis vi ikke tar klagen til følge, sender vi den til klageinstansen for endelig avgjørelse.
Klagefrist	Klagefristen er tre uker fra den dag du mottar dette brevet. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt før fristen løper ut. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, ber vi deg oppgi den datoen du mottok dette brevet. Dersom du klager for sent, kan vi se bort fra klagen. Du kan søke om å få forlenget klagefristen. Vi ber deg da nevne grunnen til at du ønsker det.
Rett til å kreve begrunnelse	Dersom du mener vi ikke har begrunnet vedtaket, kan du kreve å få begrunnelse. Slikt krav må i så fall sendes oss før klagefristen utløper. Klagefristen blir da avbrutt, og ny frist på tre uker begynner å løpe fra det tidspunktet du mottar begrunnelsen.
Klagens innhold	I klagen må du nevne: <ul style="list-style-type: none"> • hvilket vedtak du klager over • årsaken til at du klager • den eller de endringene du ønsker • eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vår vurdering av klagen Du må undertegne klagen.
Utsetting av vedtaket	Vedtaket er ment å skulle gjennomføres innen den fastsatte fristen. Dette gjelder selv om du klager på vedtaket. Du kan søke om å få utsatt iverksettingen inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort.
Rett til dokumentinnsyn og veiledning	Du har som hovedregel rett til å se dokumentene i saken etter forvaltningsloven §§ 18 og 19. Du må i så fall kontakte oss. Da kan du også få nærmere veiledning om klageretten, om fremgangsmåten ved klage og om reglene for saksbehandlingen ellers.
Kostnader ved klagesaken	Du kan søke om å få dekket utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglene om fritt rettsråd. Vanligvis gjelder visse inntekts- og formuegrenser. Fylkesmannen eller advokaten din kan gi nærmere veiledning. Uavhengig av denne ordningen, kan du etter forvaltningsloven § 36 kreve dekning for vesentlige kostnader som følge av klagen dersom Mattilsynet omgjør vedtaket. Dette vil for eksempel kunne omfatte utgifter til advokathjelp. Ved en omgjøring av vedtaket som følge av klagen, vil vi orientere deg om denne rettigheten.
Klage til Sivilombudsmannen	Hvis klagen ikke har ført frem og du mener at Mattilsynet har utsatt deg for urett, kan du klage til Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen). Sivilombudsmannen kan ikke selv endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan vi har behandlet saken og om vi har begått feil eller forsømmelser.

